

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce

Název studijního oboru	Speciální pedagogika
Kód studijního oboru	7506T002
Typ studia	navazující magisterský
Forma studia	kombinovaná
Specializace	Logopedie – Surdopedie
Platnost od	1. 11. 2017

SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA

1. Komparativní speciální pedagogika.

Modely školských systémů. Kulturní podmíněnost v pojetí postižení. Srovnání konceptů speciální pedagogiky v různých zemích. Komprehenzivní speciální pedagogika. Komplexní služby pro osoby se zdravotním postižením v České republice a v zahraničí.

2. Specifika edukace z hlediska jednotlivých oborů speciální pedagogiky.

Specifika realizace inkluzivního vzdělávání z hlediska jednotlivých oborů speciální pedagogiky. Legislativní rámec, možnosti a meze inkluzivního vzdělávání. Příprava pedagogů na inkluzivní vzdělávání.

3. Sociální služby pro jedince se speciálními potřebami.

Sociální poradenství. Problematika sociálního zabezpečení, sociální dávky. Standardy kvality sociálních služeb.

4. Specifika edukace nadaných žáků.

Vymezení základních pojmů, různá pojetí nadání. Projevy chování a učení nadaných dětí s ohledem na jejich věk, jejich identifikace ve školním kolektivu. Legislativa týkající se edukace nadaných žáků, metody práce s nadanými žáky. Spolupráce školy a rodiny v péči o nadané dítě. ICT využívané v procesu vzdělávání nadaných žáků.

5. Specifické poruchy učení (SPU).

Definice, symptomatologie a etiologie SPU. SPU v kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Individuální vzdělávací plán jako prostředek individualizace výuky s ohledem na hloubku postižení jedince se SPU. Hodnocení a klasifikace. Specifika výuky cizích jazyků. Přijímací zkoušky a maturitní zkouška u žáků se SPU.

6. Reedukace a kompenzace specifických poruch učení s hlavním důrazem na dyslexii.

Kooperativní metody učitel – žák – vrstevnická skupina se zaměřením na porozumění čteného textu (faktory determinující porozumění, posuzování úrovně, postup při nácviu porozumění, interaktivní výuka podporující zlepšení porozumění, vysuzování, metoda QAR - práce s naučnými texty).

7. Specifické poruchy chování (SPCH).

Terminologie dle mezinárodních klasifikačních systémů (DSM-V, MKN-10), etiologie, symptomatologie. Diagnostika SPCH s dopadem do pedagogické praxe. Sekundární důsledky SPCH. Psychosociální aspekty SPCH – kontext rodiny.

8. Vymezení etopédie jako speciálněpedagogické disciplíny.

Vymezení etopédie. Problematika motivace ve vztahu k poruchám chování. Psychologické aspekty vývoje osobnosti jedince s poruchou chování a emocí. Screeningové metody prevence poruch chování.

9. Klasifikace a typologie poruch chování.

Komplexní charakteristika vybraných poruch chování včetně prevence. Šikana a způsoby jejího řešení. Zneužívání ICT (např. kyberšikana) a jeho minimalizace. Závislostní chování a možnosti jeho ovlivňování.

10. Systém péče o jedince s poruchami chování.

Pedagogicko-psychologické poradny. Střediska výchovné péče. Oddělení sociálně právní ochrany dětí. Náhradní rodinná péče a ústavní péče.

11. Politika zaměstnanosti v České republice.

Aktuální legislativa týkající se zaměstnavatelů, uchazečů o práci a osob znevýhodněných na trhu práce.

12. Poradenství pro jedince marginalizované, ohrožené sociálním vyloučením, jedince ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

Soudobé trendy v poradenství.

13. Možnosti využití ICT ve speciální pedagogice.

Možnosti využití ICT u žáků s různými typy speciálních vzdělávacích potřeb (např. vhodné druhy hardware a software).

14. Vymezení psychopedie jako speciálněpedagogické disciplíny.

Bio-psycho-sociální přístup k lidem s mentálním postižením. Klasifikace mentálního postižení. Zvláštnosti ve vývoji dítěte s mentálním postižením. Edukace dětí a žáků s mentálním postižením, možnosti a meze inkluzivního vzdělávání.

15. Přístup k jedincům s mentálním postižením v procesu inkluzivního vzdělávání.

Aktuální školská legislativa ve vztahu k edukaci žáků s mentálním postižením. Rámcové vzdělávací programy. Možnosti podpory jedinců s mentálním postižením v dospělosti. Celoživotní vzdělávání jedinců s mentálním postižením.

16. Sociální péče o jedince s mentálním postižením

Raná péče, chráněné bydlení, osobní asistence, stacionáře, respitní péče. Společenské organizace a občanská sdružení. Poradenské služby. Sociálně právní pomoc jedincům s těžkým zdravotním postižením v rámci speciálněpedagogického poradenství. Možnosti uplatnění lidí s mentálním postižením na trhu práce (podporované zaměstnávání, chráněné dílny). Aktuálně platná legislativa.

17. Alternativní a augmentativní komunikace u jedinců s mentálním postižením.

Alternativní a augmentativní komunikace u lidí s různým stupněm mentálního postižení (sociální čtení, globální metoda, BLISS systém, Makaton a jiné).

18. Vymezení somatopedie jako speciálněpedagogické disciplíny.

Vymezení somatopedie. Přehled tělesných postižení a chronických onemocnění. Zvláštnosti ve vývoji dítěte s tělesným postižením. Speciální vzdělávací potřeby. Možnosti a meze inkluzivního vzdělávání jedince se somatickým postižením.

19. Diagnostika a edukace jedince s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním.

Diagnostika a edukace jedince s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním s ohledem na školní podmínky. Pedagogická a osobní asistence. Ucelená rehabilitace. Léčebné, sociální, pedagogické a pracovní prostředky rehabilitace. Kompenzační pomůcky.

20. Onemocnění nervového systému.

Onemocnění nervového systému (degenerativní, záchvatovitá), traumata nervového systému. Prevence, příčiny, péče a dopad na edukaci jedinců s tímto typem postižení.

21. Možnosti speciálněpedagogické intervence a podpory rodiny.

Raná péče pro rodiny s dětmi s postižením. Komplexní systém poradenství. Kompenzační pomůcky. Socializace lidí s postižením.

22. Vymezení tyflopédie jako speciálněpedagogické disciplíny.

Vymezení tyflopédie. Fyziologie a patofyziologie zrakové percepce. Etiologie, symptomatologie a klasifikace zrakového postižení. Speciálně-pedagogická diagnostika zrakových funkcí. Možnosti kompenzace a reedukace zraku. Zraková hygiena. Zraková stimulace a terapie.

23. Specifika vývoje člověka se zrakovým postižením.

Specifika vývoje člověka se zrakovým postižením v jednotlivých vývojových etapách. Zvláštnosti jedinců se zrakovým postižením. Komunikace s jedinci se zrakovým postižením. Možnosti edukace.

LOGOPEDIE

1. Logopedie jako vědní obor.

Vymezení vědního oboru, předmět logopedie. Vztah logopedie k jiným vědním oborům. Historický vývoj péče o jedince s narušenou komunikační schopností. Osobnosti logopedie. Logoped, kvalifikační a osobnostní předpoklady.

2. Komunikace, komunikační schopnosti, komunikační proces a jeho etapy.

Význam komunikace v životě člověka. Průběh a realizace komunikačního procesu. Základní pojmy – řeč, jazyk, komunikace, vztah řeči a myšlení, řeč a paměť. Narušení komunikačních schopností – definice, klasifikace.

3. Systém péče o jedince s narušenou komunikační schopností v České republice.

Platná legislativa v poskytování logopedické péče v oblasti školství a zdravotnictví. Logopedická prevence primární, sekundární, terciární.

4. Fylogeneze a ontogeneze lidské řeči.

Stadia vývoje dětské řeči – předřečová období a vlastní vývoj řeči. Psychomotorický vývoj dítěte a vývoj řeči. Jazykové roviny v ontogenezi řeči.

5. Anatomie a fyziologie mluvních orgánů.

Ústrojí respirační, fonační, artikulační. Inervace mluvních orgánů.

6. Fonetika.

Předmět výzkumu fonetiky, základní prvky mluvené řeči. Systém českých hlásek a mechanismus jejich tvorby.

7. Speciálněpedagogická diagnostika logopedická.

Cíl, metody, zásady diagnostiky. Model logopedického vyšetření. Diferenciální diagnostika.

8. Pomůcky a přístroje užívané při logopedické intervenci.

Zásady a principy logopedické intervence – prevence, diagnostika, terapie. Typy a formy logopedické intervence – individuální a skupinová.

9. Poruchy vývoje řeči.

Formy narušeného vývoje řeči. Možnosti logopedické intervence u jedinců s narušeným vývojem řeči.

10. Dyslalie.

Etiologie, klasifikace, diagnostika, zásady logopedické intervence. Dyspraxie, myofunkční poruchy. Dopad dyslalie do procesu vzdělávání.

11. Dysartrie.

Dysartrie vývojová, získaná. Etiologie, klasifikace, symptomatologie, diagnostika a intervence. Současné terapeutické postupy využívané u jedinců s dysartrií. Dopad dysartrie do procesu vzdělávání.

12. Vývojová dysfázie.

Etiologie, symptomatologie, klasifikace, diagnostika a logopedická intervence u jedinců s vývojovou dysfázií. Dopad do procesu vzdělávání.

13. Opožděný vývoj řeči.

Etiologie, symptomatologie, klasifikace, diagnostika, logopedická intervence u jedinců s opožděným vývojem řeči. Dopad do procesu vzdělávání.

14. Tumultus sermonis.

Etiologie, symptomatologie, diagnostika a logopedická intervence. Dopad do procesu vzdělávání.

15. Balbuties.

Etiologie, symptomatologie, logopedická diagnostika a intervence. Komplexní péče o jedince s balbuties. Diferenciální diagnostika. Dopad do procesu vzdělávání.

16. Rhinolalie.

Etiologie, klasifikace, symptomatologie, logopedická intervence. Dopad do procesu vzdělávání.

17. Palatolalie.

Etiologie, symptomatologie, charakteristické rysy palatolálie. Logopedická intervence v rámci komplexní péče o jedince s palatolálií.

18. Získané formy narušené komunikační schopnosti – afázie.

Etiologie, klasifikace, diagnostika a logopedická terapie v rámci komplexní péče o jedince s afázií. Dopad narušené komunikační schopnosti na proces vzdělávání

19. Poruchy hlasu. Neurotické a psychotické poruchy řeči.

Klasifikace, symptomatologie, diagnostika a terapie poruch hlasu a neurotických poruch řeči. Komplexní péče o jedince s neurotickými a psychotickými poruchami řeči. Hlasová hygiena u dětí a dospělých osob.

20. Symptomatické poruchy řeči.

Etiologie symptomatických poruch řeči, péče o jedince se symptomatickými poruchami řeči. Symptomatické poruchy řeči u osob s mentálním postižením. Logopedická intervence u dětí s mentálním postižením.

21. Logopedická péče v období dospívání, dospělosti a stáří.

Logopedická péče poskytovaná osobám v období dospívání, dospělosti a stáří.

22. Alternativní a augmentativní komunikace.

Různé komunikační systémy, možnosti využití alternativní a augmentativní komunikace při rozvoji komunikačních schopností osob s různým postižením.

23. Poradenství pro jedince s narušenou komunikační schopností.

Poradenství pro jedince s narušenou komunikační schopností v resortu MŠMT a MPSV – speciálněpedagogická centra, pedagogicko-psychologické poradny, střediska rané péče. Inkluzivní vzdělávání žáka s narušenou komunikační schopností.

PRAKTICKÉ VYVOZENÍ HLÁSEK (součástí každé otázky z logopedie).

1. Hlávka P – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
2. Hlávka B – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
3. Hlávka M – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
4. Hlávka V – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
5. Hlávka F – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
6. Hlávka T – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
7. Hlávka D – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
8. Hlávka N – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
9. Hlávka Ť – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
10. Hlávka Ď – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
11. Hlávka Ň – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
12. Hlávka J – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
13. Hlávka L – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
14. Hlávky R, Ř – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
15. Hlávka S – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
16. Hlávka Z – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
17. Hlávka C – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
18. Hlávka Š – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
19. Hlávka Ž – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
20. Hlávka Č – Fyziologie a narušení artikulace hlávky, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
21. Hlávka H, CH – Fyziologie a narušení artikulace této skupiny hlásek, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
22. Hlávka K, G – Fyziologie a narušení artikulace této skupiny hlásek, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.
23. Samohlávky a diftongy – Fyziologie a narušení artikulace této skupiny hlásek, metodika vyvození, popis postavení mluvidel.

SURDOPEDIE

1. Surdopedie jako vědní obor.

Mezioborové vztahy, předmět, cíle, úkoly. Speciálněpedagogické a didaktické zásady v surdopedické praxi. Osobnost surdopeda, kvalifikační a osobnostní předpoklady.

2. Historický pohled na vývoj oboru surdopedie.

Vývoj institucí, ústavů a škol pro sluchově postižené u nás a ve světě. Významné osobnosti oboru surdopedie.

3. Anatomie sluchového aparátu, fyziologie slyšení.

Význam sluchu. Klasifikace sluchových vad dle vybraných kritérií, využití jednotlivých klasifikací, jejich rizika a výhody.

4. Komunikace a řeč jedinců se sluchovým postižením.

Specifika komunikačního procesu osob se sluchovým postižením, specifické zvláštnosti osobnosti prelingválně neslyšícího jedince. Specifika v řeči jedinců se sluchovým postižením.

5. Ontogeneze řeči.

Ontogeneze řeči u dětí v závislosti na stupni sluchového postižení a období, kdy došlo ke vzniku vady. Deskripce vývoje a dynamiky řečových a komunikačních dovedností dle jazykových rovin.

6. Diagnostika sluchových vad.

Sluchové zkoušky (objektivní, subjektivní), audiologie.

7. Presbykuzie.

Etiologie, symptomatologie, diferenciální diagnostika, prognóza. Problematika tinnitu – etiologie, symptomatologie, diagnostika, diferenciální diagnostika, terapie, prognóza.

8. Prevence sluchových vad.

Hygiena sluchu.

9. Sluchové postižení v kombinaci s dalším postižením.

Sluchové postižení v kombinaci s dalším postižením se zaměřením na hluchoslepotu. Etiologie, symptomatologie, specifika edukace osob s hluchoslepotou, kompenzační pomůcky a komunikační systémy.

10. Sluchová protetika.

Speciální pomůcky pro individuální a kolektivní zesílení zvuku, princip jejich fungování, přehled typů sluchadel. Další kompenzační pomůcky.

11. Kochleární implantát (CI).

Podstata CI, princip fungování CI, proces kochleární implantace. Jednostranná, oboustranná implantace.

12. Vizuálně motorické komunikační systémy.

Znakový jazyk, znakovaná čeština. Využití tlumočení znakového jazyka, etický kodex tlumočnicka znakového jazyka.

13. Odezírání.

Vymezení pojmu, nácvik odezírání, vytvoření podmínek pro odezírání. Orální metoda a pomocné systémy – prstová abeceda, fonemtické kódy. Totální komunikace.

14. Raná intervence u dětí se sluchovým postižením.

Věková kategorie dětí 0–3 roky, význam, principy, metody práce.

15. Logopedická péče u jedinců se sluchovým postižením.

Metody práce, forma práce, cíle, principy, speciální pomůcky, počítačové programy.

16. Inkluzivní vzdělávání dětí se sluchovým postižením.

Speciálněpedagogické postupy a metody. Český jazyk ve vzdělávání neslyšících, psaná podoba jazyka – psaná čeština, problematika čtení a výchova ke čtenářství, vzdělávání v odborných předmětech (zeměpis, fyzika, chemie). Inkluzivní vzdělávání ve školním věku, jeho možnosti a meze u dětí se sluchovým postižením.

17. Reedukace řeči u jedinců se sluchovým postižením.

Reedukace řeči u jedinců se sluchovým postižením se zaměřením na artikulaci, orální komunikace, tvorbu a vyvozování hlásek. Sluchová výchova a složky sluchové výchovy.

18. Edukace lidí se sluchovým postižením.

Školy pro žáky se sluchovým postižením. Kariérové poradenství pro lidi se sluchovým postižením. Vzdělávací programy z hlediska komunikační strategie – vzdělávací programy orální, bilingvální, s totální komunikací.

19. Problematika zaměstnanosti jedinců se sluchovým postižením.

Kurzy a další vzdělávání. Funkční gramotnost a český jazyk u neslyšících a vliv na jejich zaměstnávání. Komprehenzivní surdorehabilitace.

20. Organizace a sdružení jedinců se sluchovým postižením a jejich rodin, organizace pro jedince se sluchovým postižením.

Typy organizací, zaměření a jejich význam, především ASNEP, Centrum pro dětský sluch Tam Tam, Tichý svět, ČKTZJ, aj. Aktuální legislativa v péči o osoby se sluchovým postižením.

21. Socializace jedinců se sluchovým postižením.

Volnočasové aktivity dětí a dospělých se sluchovým postižením.

22. Kultura neslyšících.

Kulturní a jazyková menšina. Jedinci se sluchovým postižením a umění.

23. Rodina s dítětem/členem se sluchovým postižením.

Fáze přijetí dítěte s postižením, specifika a problematika komunikace rodiny, ekonomické a výchovné problémy rodin dětí se sluchovým postižením.

Obsahová správnost	
Předkládající katedra	Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky
Jméno předkladatele	Mgr. Hana Joklíková, Ph.D.

